

MUNI
LAW

Převody cenných papírů

Josef Kotásek

Forma cenného papíru

- Na doručitele (majitele)
- Na řad (ordrepapíry)
- Na jméno (rektapapíry)

Forma CP v OZ

§ 518 (1) Cenný papír může mít formu cenného papíru na doručitele, na řad, nebo na jméno. (2) Obsahuje-li cenný papír jméno oprávněné osoby, má se za to, že se jedná o cenný papír na řad. Neobsahuje-li cenný papír jméno oprávněné osoby, platí, že se jedná o cenný papír na doručitele.

§ 1103 (1) Vlastnické právo k cennému papíru **na doručitele** se převádí smlouvou k okamžiku jeho předání. (2) Vlastnické právo k cennému papíru **na řad** se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání. O náležitostech rubopisu a jeho přijetí, jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak toto oprávnění prokazuje, platí ustanovení právního předpisu upravujícího směnky; převodce cenného papíru však ručí za uspokojení práv z cenného papíru, jen je-li k tomu zvlášť zavázán. (3) Vlastnické právo k **cennému papíru na jméno** se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti.

Určení formy na příkladu skladištního listu

- (3) Skladištní list může znít na **doručitele nebo na jméno**. Zní-li na doručitele, je skladovatel povinen vydat zboží osobě, která skladištní list předloží. Zní-li na jméno, je povinen věc vydat osobě v skladištním listu uvedené. Skladištní list na jméno může oprávněná osoba převádět rubropisem na jiné osoby, pokud v něm není převod vyloučen. O rubropisu platí obdobně předpisy upravující směnky.
- (5) Skladištní list musí obsahovat alespoň
- a) firmu nebo název a sídlo právnické osoby nebo jméno a místo podnikání, popřípadě bydliště skladovatele,
  - b) firmu nebo název a sídlo právnické osoby nebo jméno a místo podnikání, popřípadě bydliště ukladatele,
  - c) označení a množství, váhu nebo objem uskladněného zboží,
  - d) **údaj, zda skladištní list byl vydán na doručitele nebo na řad s uvedením jména nebo firmy či názvu osoby, na jejíž řad byl vydán,**
  - e) označení místa, kde je zboží uskladněno,
  - f) dobu, na niž je zboží uskladněno,
  - g) místo a den vydání skladištního listu a podpis skladovatele.
- (6) Jestliže skladištní list **neobsahuje jméno osoby, na jejíž řad je vydán, považuje se za vystavený na řad** ukladatele.

SŠZ jako lex generalis

- § 1103 OZ: (papíry na řad) Vlastnické právo k cennému papíru na řad se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání. **O náležitostech rubopisu a jeho přijetí, jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak toto oprávnění prokazuje, platí ustanovení právního předpisu upravujícího směnky;** převodce cenného papíru však ručí za uspokojení práv z cenného papíru, jen je-li k tomu zvláště zavázán.
- § 1897 OZ: (smlouva na řad) Obsahuje-li smlouva uzavřená v písemné formě ujednání, že je uzavřena na řad některé ze stran nebo jiné ujednání stejného významu, pak tato strana postoupí smlouvu rubopisem listiny. **O náležitostech rubopisu, jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak své právo prokazuje, platí právní předpisy o směnkách.** Podle nich se rovněž posoudí, od koho může požadovat listinu ten, kdo o ni přišel.
- § 1946 OZ (poukázka na řad): **O náležitostech rubopisu, jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak své právo prokazuje, platí právní předpisy o směnkách.** Podle nich se rovněž posoudí, od koho může požadovat poukázku ten, kdo o ni přišel.

Převody práv ze směnky (obecně)

- 3 způsoby převodů směnečných práv
  - Indosament
  - Cesse
  - Blankotradice u „technických papírů na doručitele“
- O převoditelnosti směnky rozhoduje výstavce
- Rozhodnutí nelze následně měnit – blankotradice ale možná
- Výlučnost: lze převádět výlučně jedním způsobem (buď indosament, nebo cesse)

Indosament I

- Směnka je zákonný ordrepapír (cenný papír na řad)
- Typický a primárně užívaný způsob převodu práv z cenného papíru
- Samotný však k převodu směnečných práv nepostačuje, nutné bude ještě předání směnečné listiny novému nabyvateli na základě smlouvy o převodu cenného papíru (**§ 1103 OZ**), nejčastěji konkludentně uzavřené; Nejčastěji je umístěn na rubu („rubopis“), ale lze i na líci, nic tomu nebrání
- Allonge – přívěsek, také opis

Indosament II

- Účastníci indosace
  - Indosant (převodce)
  - Indosatář (nabyvatel)
- Prvním indosantem je remitentem, dalším indosantem je vždy indosatář z předchozího rubopisu

Indosament III

- Podmíněný indosament – podmínka se považuje za nenapsanou (§ 12 odst. 1 ZSŠ)
- Částečný indosament – je neplatný !! (všechno nebo nebo nic)
- Vyplněný rubopis – 3 složky
  - Převodní doložka („za nás na řad ...“)
  - Identifikace nabyvatele
  - Podpis indosanta
- **Blankoindosament** – buď chybí označení indosatáře, nebo je to pouhý podpis na rubu

Ukázka rubopisu

Za mě na řad panu Karlovi Novému

Pavel Starý

Účinky rubopisu

- **Převodní (§ 14)**
- **Legitimační (§16)**
- **Záruční (§ 15)**
- „Abstrakční“ – sporné, plyne již z převodního efektu

Převodní účinek rubopisu § 14

- Převádí se veškerá práva ze směny (proto nelze částečný rubopis), nikoli práva převodce
- Originární nabývání směnečných práv
- Má to zásadní dopad na námitky dlužníka – ochranná zeď před námitkami z vlastních vztahů dle čl. I § 17 ZSŠ
- Restrikce námitek z vlastních vztahů

Legitimační účinek rubopisu § 16

- Legitimace indosatáře
- formálně nepřetržitá řada indosamentů: řádný majitel směnky (nestačí pouhá detence směnky)
- Je-li řada narušena, je třeba doložit jiným důkazem – např. u dědění, sloučení, rozdělení atd., jinak je pouhým držitelem bez legitimace
- Zkoumá se pouze formálně (z textu listiny), nutnost materiálního zkoumání by znemožnila obchodovatelnost směnek
- Komplikace v souvislosti s přeškrtnutými indosamenty

Záruční účinek rubopisu § 15

- Indosant odpovídá za přijetí a zaplacení směnky (je nepřímý, postihový dlužník)
- Čím více indosantů, tím lépe (nominálně) pro věřitele
- Obvykle ale vylučován doložkou typu „sine obligo“ atp.

Zvláštní druhy indosamentů (zvláštnost spočívá v modifikaci účinků)

1. **Exonerační** - § 15 ods. 1
2. **Přímý** (rektarubopis) - § 15 odst. 2
3. **Zmocňovací** (prokurarubopis) - § 18
4. **Zástavní rubopis** - § 19
5. **Zpětný rubopis** – není uveden v zákoně jako typ
6. **Podindosament** - § 20

1. Exonerační indosament

= s vyloučením odpovědnosti (za přijetí, za zaplacení) vůči všem

- Nemá záruční účinek
- Tzv. doložka úzkosti – „sine obligo“, „bez závazků“
- Z obchodního hlediska svědčil v minulosti o nižší kvalitě směnky (obava z nezaplacení přímým dlužníkem)
- Další následné rubopisy – všechny standardní účinky, žádný vliv, samostatnost prohlášení

2. Přímý (rektarubopis)

= se zakázanou další indosací

- Tzv. negativní ordredoložka – „nikoli na řad“
- Modifikace záručního účinku – indosant odpovídá za přijetí a zaplacení jen svému indosatáři, nikoli dalším nabyvatelům (proto přímý)
- !!! Nedochází ke změně formy směnky na rektapapír !!!
→ tak je tomu jen a jen u rektadoložky výstavce, ne u doložky indosanta

3. Zmocňovací (prokuraindosament)

= zvláštní forma směnečné plné moci k výkonu práv ze směnky (hl. inkaso, ne už k jiným, úkonům – prominutí směnečné pohledávky, proloužení atd.)

- Doložka „k inkasu“, „k vybrání“, „in procura“, ...
- Pouze legitimační účinek
- Další indosament – jedná se opět jen o zmocňovací (jako substituce), brání se tím zneužití plné moci prokuraindosatářem
- Námitky dlužníka - jen ty, které má proti indosantovi

4. Zástavní rubopis

= ke směnce se zřizuje zástavní právo za účelem zajištění pohledávky zástavního indosatáře

- Doložka „hodnota v zástavě“, „jako zástava“, apod.
- Pouze legitimační účinek – není-li zajišťovaná pohledávka včas splněna, zástavní indosatář může vykonat práva ze směnky (inkasovat) sám a uspokojit se ze směnečné pohledávky
- Případný další indosament má ex lege jen účinky zmocňovací, protože zástavní indosatář nemůže směnku dále převést

4. Zástavní rubopis II

Zastavení cenného papíru obecně

Obecný režim – u CP na doručitele a na jméno: smlouva plus odevzdání CP, u CP na řad také zástavní rubopis

Výjimky – odevzdání třetí osobě (§ 1328 odst. 1), u CP na řad nutný rubopis; rejstřík zástav u Notářské komory u CP na doručitele (§ 1328 odst. 3); cenné papíry v úschově (§ 1329)

Na trvání a rozsah zástavního práva k cennému papíru nemá vliv ani výměna zastaveného cenného papíru emitentem zástavnímu dlužníkovi za jiný cenný papír, ani přeměna cenného papíru na zaknihovaný cenný papír či obráceně.

U zaknihovaných cenných papírů: Zastavení účtu vlastníka zaknihovaných cenných papírů

4. Zástavní rubopis III

Výkon zástavního práva

Výkon práv – preference dohody stran (§ 1332 OZ), jinak dražba cenného papíru

Výnosy – jako u zastavení pohledávky (§ 1332 odst. 2 OZ + § 1336 odst. 1 OZ)

2 režimy:

Před splatností zajišťovaného dluhu

Po splatnosti zajišťovaného dluhu

- plnění jen zástavnímu věřiteli (§ 1336 odst. 2 OZ),
notifikace dlužníkovi! – není ale konstitutivní

5. Zpětný rubopis

= rubopis na osobu, která na směnce figuruje

- Mohou vzniknout problémy z konkurence postavení osob jako indosantů (regresní dlužník) a osob v jiné pozici (přímý, nepřímý dlužník)
- Příklad zpětného rubopisu na některého z indosantů
- Jak vyřešit odpovědností vztahy v „indosačním meziprostoru“?

6. Podindosament

= zvláštnost spočívá ne v modifikaci účinků, ale v době indosace (po protestu pro neplacení nebo po uplynutí lhůty k protestu)

- Účinky obyčejné cesse !! Význam z hlediska námitek dlužníka
- ZSŠ – u nedatovaného indosamentu – domněnka před uplynutím lhůty k protestu – proto je vhodné datovat indosamenty
- Ztěžuje se oběh nezaplacených, „nuzných směnek“

Blankotradice II

- Specifický, velmi jednoduchý způsob převodu směnečných práv
- Nutným předpokladem – blankoindosament (blankoindosatář má na výběr – buď nevyplněný indosament sám vyplní, nebo směnku předá bez jakéhokoliv vyplnění další osobě = blankotradice)
- Směnka se de facto chová jako CP na doručitele, aniž by jim de iure byla
- Výhody - bezformálnost převodu, není garanční účinek (žádný zápis na směnce, jakoby směnku vůbec neměl)
- Důvod - vyhnout se odpovědnosti za zaplacení nebo přijetí, aniž by se ohrozila důvěra ve směnku
- Riziko – možnost neoprávněného nabytí (krádež a doplnění, tj. svědčí mu pak směnka a je z ní legitimován
- „Převodní vyplnění blankorubopisu“ – není další způsob převodu, nic takového neexistuje

Návod na „směnku na doručitele“

- Krok 1
  - Vlastní směnka nebo Zastřená směnka vlastní (Výstavce = směnečník)

- Krok II
  - Indosace směnky remitentem
  - Nevyplněný rubopis
  - Exonerační doložka

- Krok III
  - Rozlet

Postoupení pohledávky (cesse)

- Nabývání práv
  - Indosament: originálně, nezávisle na osobě indosanta
  - Cesse: derivativně, cesionář (postupník) vstupuje do práv původního věřitele (cedenta, postupitele)
- Námitky
  - Indosament: námitky nemohou být uplatněny vůči indosatáři (výjimka podle § 17 ZSŠ)
  - Cesse: námitky zůstávají zachovány i po postoupení pohledávky - § 1884 OZ
- Odpovědnost převodce
  - Indosament: za přijetí a zaplacení směnky, je možno ji však vyloučit či omezit dle § 15 odst. 1 a odst. 2 ZSŠ
  - Cesse: § 1885 OZ Odpovědnost za existenci, ručení za dobytost

Postoupení pohledávky (cesse)

- Legitimace
  - Indosament: formální – směnečná listina a nepřetržitost řady indosamentů
  - Cesse: materiální – věřitel musí své oprávnění dlužníkovi prokázat
- Nutnost informovat dlužníka
  - Indosament: není zde tato povinnost
  - Cesse: Ano, bez zbytečného odkladu (jinak může dlužník plnit cedentovi)
- Způsob dalšího převodu
  - Indosament: opět jen indosací
  - Cesse: opět jen postoupením pohledávky